

УДК 342.95 (477)

ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Русецький Анатолій Анатолійович,
кандидат юридичних наук, здобувач
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків, Україна)

У статті на основі аналізу наукових поглядів учених і норм чинного законодавства України визначено, що до основних структурних елементів адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні треба зарахувати такі: 1) адміністративно-правові норми, які знаходять своє відображення у нормативно-правових актах, що у своїй сукупності становить механізм адміністративно-правового регулювання; 2) інституційний елемент, який передбачає наявність сукупності суб'єктів взаємодії та координації, які, у свою чергу, наділені відповідним правовим статусом; 3) сукупність управлінських рішень, що приймаються та здійснюються компетентними суб'єктами; 4) юридичний факт.

Констатовано, що адміністративно-правове регулювання, як елемент адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, дає змогу за допомогою норм адміністративного права, по-перше, врегулювати діяльність кожного суб'єкта взаємодії та координації; по-друге, здійснювати регулюючий вплив на відносини, через що забезпечується належна поведінка кожного суб'єкта відповідних правових відносин.

Встановлено, що визначення правового статусу суб'єктів взаємодії та координації має велике теоретичне та практичне значення в аспекті забезпечення ефективної співпраці правоохоронних органів не лише на регіональному, але й на загальнодержавному та місцевому рівнях, адже він дає змогу чітко визначити положення відповідного суб'єкта одне щодо одного.

Аргументовано, що прийняття управлінського рішення, безперечно, є невід'ємною частиною адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, адже налагодження ефективної співпраці апіорі передбачає прийняття необхідних рішень управлінського характеру керівництвом кожного суб'єкта взаємодії, а також іншими уповноваженими органами державної влади.

Зазначено, що юридичний факт, як елемент структури адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, передбачає, що виникненню відповідних правовідносин повинно передувати настання якихось життєвих обставин, які вимагають спільної діяльності правоохоронних органів для досягнення відповідної мети.

Ключові слова: взаємодія, координація, адміністративно-правовий механізм, правоохоронні органи, регіональний рівень, елемент.

**ELEMENTS OF THE ADMINISTRATIVE-LEGAL MECHANISM
OF INTERACTION AND COORDINATION OF ACTIVITY
OF LAW-ENFORCEMENT BODIES AT THE REGIONAL LEVEL**

Rusetskyi Anatolii Anatoliiovych,
Candidate of Law, Applicant
(Kharkiv National University of Internal
Affairs, Kharkiv, Ukraine)

In the article, on the basis of the analysis of scientific views of scientists and the norms of the current legislation of Ukraine, it is determined that the main structural elements of the administrative-legal mechanism of interaction and coordination of law-enforcement bodies at the regional level should include: 1) administrative and legal norms, which are reflected in the normative -legal acts, which in its totality is a mechanism of administrative-legal regulation; 2) an institutional element that involves the presence of a set of actors of interaction and coordination, which in turn are endowed with the appropriate legal status; 3) a set of management decisions that are accepted and implemented by competent entities; 4) legal fact.

It was stated that administrative-legal regulation as an element of the administrative-legal mechanism of interaction and coordination of activity of law-enforcement bodies at the regional level allows, with the help of the norms of administrative law: first, to regulate the activity of each subject of interaction and coordination; and secondly, with their help regulative influence on relations is carried out, which ensures proper behavior of each subject of the relevant legal relations.

It has been established that the definition of the legal status of the subjects of interaction and coordination is important theoretical and practical in terms of ensuring effective cooperation of law enforcement bodies not only at the regional level, but also at the national and local levels, since it allows for a clear definition of the situation of the subject relation to each other.

It is argued that the adoption of a management decision is indisputable, is an integral part of the administrative and legal mechanism of interaction and coordination of law enforcement agencies at the regional level, since the establishment of effective cooperation a priori involves the adoption of the necessary decisions of a managerial nature by the leadership of each subject of interaction, as well as other competent authorities state power.

It is noted that the legal fact as an element of the structure of the administrative and legal mechanism of interaction and coordination of the activity of law enforcement bodies at the regional level presupposes that the occurrence of the relevant legal relations should precede the onset of some life circumstances that require the joint activities of law enforcement bodies to achieve the corresponding goal.

Key words: interaction, coordination, administrative-legal mechanism, law enforcement agencies, regional level, element.

Постановка проблеми. Державна політика сьогодні спрямована, передусім, на зміцнення законності та правопорядку, поліпшення якісного рівня боротьби зі злочинністю. Особливе значення у вирішенні цих завдань має підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів [1]. В оптимізації цього процесу велику роль відіграє забезпечення ефективного функціонування адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. У свою чергу, під адміністративно-правовим механізмом взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні необхідно розуміти сукупність складних елементів, які мають правовий, соціально-економічний та організаційно-управлінський характер та які у своїй сукупності дають змогу налагодити

ефективну взаємодію правоохоронних органів на регіональному рівні. Варто підкреслити, що у науковій літературі відсутнє єдине комплексне дослідження, яке було б присвячене окресленому механізму, а тому єдиної думки щодо його складових елементів сформовано так і не було.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі структурні елементи адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів у своїх наукових працях розглядали такі вчені: І.К. Білодід, В.Г. Кузнецов, В.І. Шинкарук, Н.А. Громов, Л.В. Шестак, В.І. Фелик, О.М. Ключев, О.М. Музичук, В.В. Сокурченко, С.Г. Бандурин, В.В. Шилов, Г.В. Атаманчук, Д.В. Приймаченко, С.В. Головатий, С.В. Шевчук, М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Богачова, О.Ю. Салманова та багато інших. Однак, незважаючи на чималу кількість наукових розробок, в юридичній літературі відсутнє комплексне дослідження, яке було б присвячене структурі адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні.

Метою статті є визначити та розглянути структурні елементи адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. Грунтуючись на аналізі наукових поглядів учених і норм чинного законодавства України, вважаємо, що до структурних елементів адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні необхідно зарахувати таке:

1) адміністративно-правові норми, які знаходять своє відображення у нормативно-правових актах, що, у свою чергу, у своїй сукупності становить механізм адміністративно-правового регулювання. З'ясовуючи сутність поняття «механізму адміністративно-правового регулювання», Т.О. Коломоєць доводить, що механізм адміністративно-правового регулювання – це сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права. «У механізмі адміністративно-правового регулювання, – зазначає науковець, – прийнято виділяти органічні та функціональні складники. Органічними складниками механізму адміністративно-правового регулювання треба вважати ті, що визначають суть самого явища механізму адміністративно-правового регулювання, тобто без яких не може відбуватися сам механізм. Функціональними складниками механізму адміністративно-правового регулювання вважаються ті, які значною мірою впливають на механізм адміністративно-правового регулювання, що не є обов'язковими його елементами» [2].

Одним із ключових елементів механізму адміністративно-правового регулювання є адміністративно-правові норми. У найбільш загальному розумінні, на переконання Л.І. Заморської, адміністративно-правові норми – це встановлені, санкціоновані або ратифіковані державою, формально визначені, юридично обов'язкові, охоронювані засобами державного примусу правила поведінки учасників суспільних відносин у сфері реалізації виконавчої влади та управлінської діяльності державних органів і органів місцевого самоврядування, які забезпечують умови реалізації цими учасниками своїх прав і виконання покладених на них обов'язків [3, с. 68].

Досить розгорнуте визначення окресленого поняття та його характерні ознаки окреслює В.В. Коваленко. Наприклад, учений доводить, що адміністративно-правова норма – це вид правової норми, за допомогою якої формуються, охороняються та захищаються публічні правовідносини, організується й забезпечується функціонування публічної адміністрації. Метою адміністративно-правових норм є організація управлінських відносин, а також інформаційна мета, охоронна, заохочувальна,

соціально-моральна [4]. До характерних рис цього терміна В.В. Коваленко зараховує такі: а) це – вид правової норми, а отже, їй притаманні всі ознаки останньої (загальнообов'язковість, формальна визначеність, забезпечення її виконання державними примусом та інші); б) вони спрямовані на реалізацію не приватного, а публічного інтересу; в) за їх допомогою забезпечується функціонування публічної адміністрації; г) предмет їх регулювання становить широке коло суспільних відносин, що складаються в процесі публічного управління, надання адміністративних послуг, застосування заходів адміністративного примусу до фізичних та юридичних осіб, оскарження дій і рішень суб'єктів владних повноважень; г) вони забезпечують реалізацію регулятивної та охоронної функцій адміністративного та інших галузей права в багатьох сферах суспільного життя (економіка, освіта, будівництво, охорона здоров'я, внутрішні справи та інші); д) вони є головним інструментом реалізації методу адміністративного права, тобто в них закріплюються приписи, заборони та дозволи, що використовуються публічною адміністрацією для регулювання суспільних відносин; е) вони не систематизовані, а містяться в різних за юридичною силою нормативно-правових актах: законах, підзаконних нормативно-правових актах публічної адміністрації, зокрема органів місцевого самоврядування; е) серед джерел адміністративно-правових норм домінують акти одностороннього волевиявлення (укази, розпорядження, накази) [4].

Отже, узагальнюючи все вказане вище, можемо констатувати, що адміністративно-правове регулювання, як елемент адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, дає змогу за допомогою норм адміністративного права, по-перше, врегулювати діяльність кожного суб'єкта взаємодії та координації; по-друге, здійснити регулюючий вплив на відносини, через що забезпечується належна поведінка кожного суб'єкта відповідних правових відносин;

2) інституційний елемент, який передбачає наявність сукупності суб'єктів взаємодії та координації, що, у свою чергу, наділені відповідним правовим статусом. Узагалі, поняття «статусу» є соціальною категорією яка позначає соціальний, співвідносний стан (позицію) індивідуума або групи в соціальній системі, що визначається за рядом ознак, специфічних для цієї системи (економічних, професійних, етнічних та інших) [5, с. 663]. Розглядаючи «статус» із позиції соціології, В.В. Вербець, О.А. Субот і Т.А. Христюк пишуть, що соціальний статус – це становище соціального суб'єкта в суспільстві, яке передбачає для нього певні специфічні права й обов'язки, правила поведінки. Отже, соціальний статус визначає становище індивіда або соціальної групи стосовно інших індивідів і груп, що визначається за соціально значущими для цієї соціальної системи критеріями (економічними, політичними, соціально-правовими, професійно-кваліфікаційними тощо) [6].

В аспекті права статус – це одна з найважливіших політико-юридичних категорій, яка нерозривно пов'язана із соціальною структурою суспільства, рівнем демократії та станом законності та являє собою систему прав та обов'язків [7, с. 231]. М.Г. Александров зазначає, що правовий статус – це базове правове становище особи в суспільстві, яке являє собою особливі тривалі правовідносини між особою та державою, що визначають за наявності відповідних життєвих обставин (наприклад, під час укладення або виконання трудового договору) основні позиції цієї особи в її взаємовідносинах з іншими особами та органами держави [8, с. 7]. Правовий статус, як зазначає О.Ф. Скакун, – це юридично закріплене становище людини в суспільстві, відповідно до якого фізична особа як суб'єкт права вступає у правовідносини, координує свою діяльність і поведінку в суспільстві. Ознаками правового статусу, на переконання вченого, є такі: 1) залежить від сутності соціального ладу, в умовах якого він формується і функціо-

нує; зазнає впливу безлічі чинників, основними з яких є праця і власність як основа формування громадянського суспільства; 2) виступає як юридична міра соціальної свободи суб'єкта права; 3) устанавлюється спеціально уповноваженими органами держави, його зміст змінюється з волі законодавця, а не окремих суб'єктів права, на яких він поширюється; 4) відображається у правових нормах і принципах, формально закріплених у приписах нормативно-правових актів, нормативно-правових договорів і в інших джерелах (формах) права; 5) має визначену структуру, ядро якої становлять суб'єктивні права, законні інтереси, обов'язки, що є однаковими для всіх його носіїв одного виду; 6) встановлює межі, за які не повинні виходити діяльність і поведінка людини в суспільстві [9].

Досить розгорнуто до тлумачення окресленої категорії підходить С.А. Котюк, який наголошує, що правовий статус – це сукупність юридичних прав, свобод і обов'язків особи, які закріплені в чинному законодавстві та становлять соціально допустимі і необхідні потенційні можливості особи мати суб'єктивні права й обов'язки та реалізовувати їх у системі суспільних відносин. Правовий статус формується з об'єктивних (законодавчих) і суб'єктивних прав, свобод і обов'язків особи. Правовий статус особи може бути також зумовлений природними правами й обов'язками людини, які не закріплені в законодавстві, але входять до суб'єктивних прав і обов'язків особи. Правовий статус закріплює досягнутий рівень свободи особи, людини в суспільстві, виступає важливим засобом ефективного задоволення потреб і інтересів кожної людини, створення і використання умов для всебічного розвитку особи. Правовий статус служить юридичною основою і засобом підвищення соціальної активності, втягнення кожного громадянина в активну діяльність з управління державними і суспільними справами, в розвиток економічного виробництва. Послідовна реалізація прав, свобод і обов'язків дає кожній особі засоби для пізнання закономірностей суспільного розвитку, для завоювання свободи. Права, свободи й обов'язки – це елементи правового статусу особи. Правовий статус особи виражає її соціальне становище, а також можливості для його розвитку. Закон від імені держави і громадянського суспільства виділяє найбільш суттєві соціальні можливості особи та закріплює їх у вигляді прав, свобод і обов'язків громадянина певної держави. Всі інші особи щодо цієї держави виступають як іноземні громадяни й особи без громадянства, правовий статус яких має свої особливості [10, с. 100–101].

Отже, незважаючи на все різноманіття підходів щодо визначення поняття «правовий статус», ми схильні підтримувати позицію тих науковців, які вважають, що правовий статус – це сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, якими наділяються правоохоронні органи в процесі їх взаємодії та координації на регіональному рівні. Правовий статус суб'єкта у цьому контексті відображає його положення щодо інших учасників відповідної взаємодії. У свою чергу, під суб'єктивним правом необхідно розуміти надану та гарантовану державою шляхом закріплення в правових нормах міру можливої (дозволеної) поведінки. У свою чергу, суб'єктивні обов'язки – це покладена державою і закріплена в правових нормах міра належної поведінки якоїсь особи [11]. А отже, визначення правового статусу суб'єктів взаємодії та координації має велике теоретичне та практичне значення з погляду забезпечення ефективної співпраці правоохоронних органів не лише на регіональному, але й на загальнодержавному та місцевому рівнях, адже він дає змогу чітко визначити положення відповідного суб'єкта одне щодо одного;

3) сукупність управлінських рішень, що приймаються та здійснюються компетентними суб'єктами. Управлінські рішення – це підготовлений на основі варіативного аналізу й оцінювання, прийнятий у встановленому порядку та такий, що має дирек-

тивне загальнообов'язкове значення, соціальний акт, який організує практичну діяльність суб'єктів та об'єктів управління [12, с. 27]. До управлінських рішень, як підкреслює П.М. Балтаджи, належать програми і директиви, плани та прогнози, акти планування і рішення трудових колективів, наукові рекомендації та методичні вказівки, технічні норми, умови, нормативи, правила, настанови тощо, хоча деякі елементи внутрішньої структури актів державного управління збігаються з елементами структури управлінських рішень: мета, відповідальні виконавці, строки, засоби досягнення мети [13]. Отже, прийняття управлінського рішення, безперечно, є невід'ємним складником адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, адже налагодження ефективної співпраці апріорі передбачає прийняття необхідних рішень управлінського характеру керівництвом кожного суб'єкта взаємодії, а також іншими уповноваженими органами державної влади;

4) юридичний факт. Юридичні факти – це умови, конкретні життєві обставини, передбачені гіпотезою правової норми, з настанням яких виникають правові відносини. «Такі факти, – підкреслює В.І. Кунченко-Харченко, – є фактичною обставиною для виникнення правових відносин, саме з їх настанням пов'язані виникнення, зміна чи припинення в учасників правових відносин певних суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [14]. Автор також зазначає, що юридичні факти є фактичною обставиною для виникнення правових відносин, саме з їх настанням пов'язані виникнення, зміна чи припинення в учасників правових відносин певних суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [14]. Отже, юридичний факт, як елемент структури адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні, передбачає, що виникненню відповідних правовідносин повинно передувати настання якихось життєвих обставин, які вимагають спільної діяльності правоохоронних органів для досягнення відповідної мети. Крім того, хотілося б зазначити, що від виду юридичного факту, напряду залежать напрям, форми та методи відповідної взаємодії та координації тощо.

Висновки. Завершуючи наукове дослідження, хотілося б зазначити, що адміністративно-правовий механізм взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні є важливим правовим явищем, яке складається із багатьох складних структурних елементів, котрі повинні бути об'єднані між собою, доповнювати одне одного. Лише в такому разі, як убачається, є можливим досягти кінцевої мети взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів не тільки на регіональному рівні, а й на всіх інших рівнях такої взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Мировська А.В., Процюк Д.В. Взаємодія правоохоронних органів у боротьбі з фальшивомонетництвом. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2015. Вип. 32 (3). С. 129–131.
2. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України: підручник. 2-е вид., змін, і доп. / За заг. ред. Т.О. Коломоєць. К.: «Істина», 2012. 528 с.
3. Заморська Л.І. Відносно визначені норми права: поняття, структура, функції: дис. ... канд. юрид. наук: вид. 12.00.01 / Кер. роботи А.А. Козловський; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2009. 190 с.
4. Колпаков В.К., Кузьменко О.В., Пастух І.Д., Суценко В.Д. та ін. Курс адміністративного права України: підручник / За ред. В.В. Коваленка. К.: «Юрінком Інтер», 2012. 808 с.
5. Новейший философский словарь / Сост. А.А. Грицанов. Мн.: Изд. В.М. Скакун, 1998. 896 с.

6. Вербець В.В, Субот О.А, Христюк Т.А. Соціологія: навч. посібник. К.: «Кондор», 2009. 550 с.
7. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства: учебник для юридических вузов и факультетов. М.: Издательская группа «НОРМА-ИНФРА». М., 1999. 552 с.
8. Александров Н.Г. Экономическая политика КПСС и законодательство о труде. Экономическая политика КПСС. Серия: «Труд и право». М.: Изд-во МГУ, 1973. С. 3–17.
9. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. 3-є вид. К.: «Алерта»; ЦУП, 2011. 524 с.
10. Котюк С.А. Теория права: курс лекций. К.: «Вентурі», 1996. 208 с.
11. П'ятковський В.І. Державна судова адміністрація України як суб'єкт адміністративного права. Форум права. 2011. № 3. С. 648–653.
12. Тихомиров О.К. Принятие решений как психологическая проблема. Проблемы принятия решений. М.: «Наука», 1976. С. 23–36.
13. Балтаджи П.М. Юридична мова правозастосовних актів: дис ... канд. юрид. наук. Київ: б. в., 2008. 205 с.
14. Кунченко-Харченко В.І. Правознавство: навч. посібник. К. «Кондор», 2011. 474 с.

УДК 342.9

ДОЗВІЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

Скрипа Євген Васильович,
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри адміністративної
діяльності (Національна академія
внутрішніх справ, м. Київ, Україна)

У статті на основі аналізу норм чинного законодавства України визначено та розглянуто дозвільні процедури у сфері забезпечення безпеки на автомобільному транспорті. Надано авторське визначення поняття дозвільних процедур у сфері забезпечення безпеки на автомобільному транспорті. Обґрунтовано, що дозвільні процедури у вказаній сфері не мають нейтрального забарвлення, тобто, на відміну від реєстраційних процедур, їх реалізація приводить до відповідних змін у правовому статусі суб'єктів.

Ключові слова: дозвіл, дозвільні процедури, забезпечення безпеки, автомобільний транспорт, законодавство.

PERMIT PROCEDURES IN THE FIELD OF ROAD TRANSPORT SAFETY

Skrypa Yevhen Vasylovych,
Candidate of Law, Doctoral Candidate at
the Department of Administrative Activity
(National Academy of Internal Affairs,
Kyiv, Ukraine)

In the article, based on the analysis of the norms of the current legislation of Ukraine, the authorizing procedures in the field of safety of road transport are determined and consid-